

Дмитро Олександрович Беззубов

Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України
Київ, Україна

Михайло Володимирович Коваль

Національний університет оборони України
Київ, Україна

ЦІННІСНІ ВИМІРИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Анотація. У статті досліджено й охарактеризовано питання безперервного та системного функціонування системи національної безпеки з позицій категорії цінності адміністративного права. Визначено, що одним із головних завдань держави є забезпечення національної безпеки. Система національної безпеки є важливим елементом функціонування держави. Ця діяльність здійснюється органами виконавчої влади в рамках наданих компетенцій із використанням норм адміністративного права. Зроблений аналіз категорій філософії права та адміністративного права щодо формування цінностей адміністративного права та їх видових ознак. Розкрито мету та завдання системи національної безпеки з позицій класичного адміністративного права та теорії управління. Здійснено аналіз складових елементів системи національної безпеки крізь призму категорії цінність: нормативна, управлінська, суспільна, наукова. Проаналізовано характеристики понять якості управлінських рішень та цінність адміністративного права в системі національної безпеки. Детально аналізуються основні виміри категорії цінностей адміністративного права з позицій національної безпеки. Поданий первинний аналіз видових цінностей адміністративного права в системі національної безпеки. Подаються принципи взаємозв'язку між напрямками регулювання суспільних відносин та станом системи національної безпеки. Розкрито поняття суспільного права та соціальних цінностей, місця й ролі особистості як складових елементів цінності адміністративного права в системі національної безпеки. В умовах повномасштабного вторгнення росії та фактичного військового стану важливим для правової науки є не втрачати темпи розвитку та досліджень прикладних питань науки права та філософії. Питання цінності адміністративного права лежить у площині теорії та філософії адміністративного права. Незважаючи на свій теоретичний напрям, дослідження цінності адміністративного права є ключовим елементом розвитку та прогресу класичної науки адміністративного права. Сформовано основні напрями подальших досліджень теми цінностей як категорії адміністративного права та національної безпеки. Визначено шляхи вдосконалення вчення про цінності в адміністративному праві.

Ключові слова: адміністративне право, національна безпека, філософія права, система, правова цінність.

Dmytro O. Bezzubov

V. M. Koretsky Institute of State and Law of the National Academy of Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine

Mykhailo V. Koval

National Defense University of Ukraine
Kyiv, Ukraine

VALUE DIMENSIONS OF ADMINISTRATIVE LAW IN THE NATIONAL SECURITY SYSTEM

Abstract. *The article investigates and characterizes the issue of continuous and systemic functioning of the national security system from the standpoint of the category of values of administrative law. It is determined that one of the main tasks of the state is to ensure national security. The national security system is an important element of the functioning of the state. This activity is carried out by executive authorities within the framework of the granted competencies using the norms of administrative law. An analysis of the categories of philosophy of law and administrative law regarding the formation of values of administrative law and their specific features is made. The goal and objectives of the national security system are revealed from the standpoint of classical administrative law and management theory. An analysis of the constituent elements of the national security system is carried out through the prism of the category of value: normative, managerial, social, scientific. The characteristics of the concepts of the quality of managerial decisions and the value of administrative law in the national security system are analyzed. The main dimensions of the category of values of administrative law from the standpoint of national security are analyzed in detail. An initial analysis of the specific values of administrative law in the national security system is presented. The principles of the relationship between the areas of regulation of social relations and the state of the national security system are presented. The concept of public law and social values, the place and role of the individual as constituent elements of the value of administrative law in the system of national security are revealed. In the conditions of a full-scale invasion of Russia and a de facto state of war, it is important for legal science not to lose the pace of development and research of applied issues of the science of law and philosophy. The issue of the value of administrative law lies in the plane of the theory and philosophy of administrative law. Despite its theoretical direction, the study of the value of administrative law is a key element of the development and progress of the classical science of administrative law. The main directions of further research on the topic of values as a category of administrative law and national security are formed. Ways of improving the doctrine of values in administrative law are identified.*

Key words: *administrative law, national security, philosophy of law, system, legal value.*

ВСТУП

На сучасному етапі державотворення проблема національної безпеки має критично важливе значення з позицій визначення подальшого розвитку науки й практики забезпечення сталого і безпечного розвитку суспільства. Практика забезпечен-

ня національної безпеки в умовах військового стану та введення бойових дій на території України повинна ґрунтуватися на теоретичних і прикладних розробках щодо векторних і системних підходів до цієї проблеми. Однією з таких проблем є визначення місця й ролі науки адміністративного права в системі забезпечення національної безпеки.

Система національної безпеки є частиною державного механізму забезпечення сталого розвитку суспільства, протидії зовнішнім негативним впливам та становлення режиму законності та правопорядку в максимально можливих суспільних відносинах, які мають безпосереднє відношення до національної та державної безпеки.

Розвиток адміністративного права після здобуття незалежності відбувався в площині регулювання суспільних відносин та проблем державного управління різних сфер суспільного життя. Система національної безпеки є частиною проблеми наукового пізнання класичного адміністративного права в сфері державно-політичного будівництва. Водночас формування і розвиток наукової думки про систему національної безпеки з позицій пізнання лягає в площину філософії адміністративного права, місця й ролі цієї науки в практиці забезпечення національної безпеки, служіння інтересам держави та суспільства.

У цьому аспекті ціннісні виміри адміністративного права фактично дозволяють установити реальний вплив норм адміністративного права на функціонування системи національної безпеки.

Система національної безпеки – це сукупність нормативно-правових актів, повноважень органів виконавчої влади, теоретичних і наукових досліджень у суспільній сфері, що мають структурований характер та в сукупності впливають на рівень безпеки суспільства та держави.

Ціннісні виміри адміністративного права в системі національної безпеки – це якісні й кількісні засоби впливу адміністративного права, його норм та теоретичних досліджень на стан функціонування системи національної безпеки.

У системі національної безпеки ціннісні виміри адміністративного права відбивають вплив організаційно-правового та наукового характеру на стан функціонування системи національної безпеки.

1. МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Історична ретроспектива розвитку філософії права будується навколо двох основних елементів суспільних відносин – це суспільство (його внутрішні відносини, цінності, безпека) та держава (як регулятор цих відносин, що має можливості впливу на такі відносини). При цьому один із основних вимірів суспільних відносин полягає в їх цінності у створенні безпеки суспільства.

Становлення теорії цінностей (аксіології) у праві пройшло довгий історичний шлях від ідей Геракліта, Платона, Демокріта до думок І. Канта, Г. Гегеля, Н. Гартмана, Н. Делмаре, Й. Юсті та інших філософів і теоретиків права.

Окремими аспектами проблем ціннісних вимірів адміністративного права в національній безпеці займалися такі вчені як: В. Б. Авер'янов, О. Ф. Андрійко, О. М. Бандурка, Н. П. Бортник, М. І. Козюбра, В. М. Князев, В. К. Колпаков, З. Р. Кісіль, А. В. Кубасенко, В. І. Луговий, В. А. Ліпкан, С. В. Петков, В. Л. Ортинський, Ю. П. Сурмін, Ю. С. Шемчушенко, В. В. Цветков та ін.

Однак ці дослідження на сьогодні мають фрагментарний характер, який розкриває лише окремі сторони місця й ролі адміністративного права в системі національної безпеки. Розвиток теорії адміністративного права в сучасних умовах державотворення вимагає нових підходів і напрямів досліджень, одним із яких є філософія адміністративного права. З огляду на це беззаперечною є актуальність цінності адміністративного права в системі забезпечення національної безпеки.

Методи дослідження обрано з урахуванням поставленої мети та завдань дослідження, його об'єкта й предмета. Так, метод історико-правового дослідження використано при дослідженні актів законодавства в сфері національної безпеки щодо управлінської діяльності суб'єктів; порівняльно-правовий метод застосовувався при порівнянні норм вітчизняного законодавства та нормативно-правових актів іноземних країн. Метод системно-структурного аналізу дав змогу з'ясувати ознаки та завдання дослідження цінності адміністративного права крізь призму національної безпеки. Логіко-семантичний метод сприяв поглибленому вивченню понятійного апарату, уточненню визначення понять: «управлінське рішення», «система національної безпеки», «цінність», «адміністративний механізм забезпечення національної безпеки», «концепція цінності адміністративного права», «законодавчі впливи», «система забезпечення ефективності управлінських рішень». За допомогою спеціально-юридичного методу досліджувалися норми як вітчизняного, так і іноземного законодавства у сфері забезпечення національної безпеки, обґрунтовувалися висновки й пропозиції щодо подальших досліджень цієї проблематики.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Функціонування системи національної безпеки в правовій площині держави має декілька основних напрямів – це головні завдання та мета, принципи та методи забезпечення такого функціонування, наукові та законодавчі основи й організаційно-управлінський напрям. У сукупності ці напрями функціонування становлять, на наш погляд, ціннісний вимір системи національної безпеки загалом. Галузевий елемент забезпечення функціонування системи національної безпеки включає галузі права (адміністративне, кримінальне, конституційне та ін.), що становлять наукову основу розробки.

Філософська проблема цінності охоплює широке коло питань, які стоять перед людством із найдавніших часів. До них відносяться «питання про корисне й шкідливе, справедливе й несправедливе, прекрасне й потворне, про ідеал і благо» [1].

У філософській літературі поняття «цінність» було введено в 60-х рр. XIX ст. німецьким філософом Г. Лотце, який визначив його як певну «значущість чогось на відміну від існування об'єкта або його якісних характеристик» [2].

Незважаючи на безліч поглядів, які об'єднує розуміння цінності як якогось суспільного явища, у філософській літературі панівною є думка про те, що «ціннісна ситуація» є триєдністю суб'єкта (оцінюючого), об'єкта (оцінюється) та відносин між ними (оцінювання).

У науці розробляється теорія ієрархії цінностей, яка була вперше запропонована Е. Гартманом. Так, М. Шелер описував чотири ряди цінностей: а) «приємне» та «неприємне»; б) вітальні цінності («благополуччя», «добробут», здоров'я та хвороба тощо); в) духовні цінності; «прекрасне» й «потворне», «справедливе» й «несправедливе», цінності чистого пізнання істини; г) вища модальність «святого» і «не святого», що є лише в «абсолютних предметах», отже, всі інші цінності є її символами [3].

Оскільки адміністративне право – явище суспільне, то, безперечно, воно перебуває в орбіті ціннісних відносин. Адміністративно-правові цінності належать до категорії духовних цінностей суб'єкта. Одним із найбільш складних завдань у науці адміністративного права є визначення категорії «суб'єкти адміністративно-правових відносин» із позицій окремих сфер державного управління. Це узагальнююче поняття поєднує різних осіб: юридичних і фізичних. До його змісту включаються громадяни, іноземці, особи без громадянства, органи державного та громадського управління, державні службовці, підприємства, організації, установи, різного роду об'єднання. Кожен із цих окремих суб'єктів має свій ступінь впливу на сферу національної безпеки, але ступінь цього впливу та його якість кардинально різна.

З позицій системи національної безпеки потрібно виділити такі основні ціннісні категорії адміністративного права: 1) нормативно-правова цінність; 2) організаційно-управлінська цінність; 3) людиноорієнтована цінність; 4) науково-теоретична цінність.

Нормативно-правова цінність адміністративного права в системі національної безпеки визначається достатнім високим рівнем впливу норм адміністративного права на стан національної безпеки, його фактичний стан та проміжні результати моніторингу стану суспільного середовища на рівень безпеки всіх напрямів діяльності держави. Ця цінність розкриває та дає напрями вдосконалення категорії «адміністративний механізм забезпечення національної безпеки», тобто сукупності адміністративних методів, принципів, функцій і повноважень органів виконавчої влади щодо забезпечення національної безпеки, з урахуванням специфіки адміністративного законодавства. Така цінність має декілька основних складових: а) джерела права в сфері національної безпеки – це сукупність нормативних актів та напрямів їх удосконалення (наприклад, прийняття Кодексу національної безпеки); б) правові форми державного управління – тобто надання компетенцій

органам виконавчої влади щодо примусових механізмів забезпечення національної безпеки.

Організаційно-управлінська цінність адміністративного права в системі національної безпеки визначається через повноваження та компетенції окремих органів виконавчої влади та їх посадових осіб щодо можливості впливу на стан національної безпеки. Одним із ключових елементів цієї цінності є визначення категорії «управлінське рішення» як установлене законодавством право на прийняття певних умов та вимог посадовою особою органу виконавчої влади в сфері забезпечення функціонування системи національної безпеки. Цей вид цінності має три основних складових, що гарантують ефективність забезпечення діяльності органів виконавчої влади в сфері національної безпеки: а) компетенції – надані повноваження в сфері державного управління щодо забезпечення національної безпеки; б) ефективність – один із ключових вимірів діяльності органів виконавчої влади; в) адміністративний розсуд – тобто ефективне забезпечення системи національної безпеки через можливість оперативного управління та втручання в суспільні відносини певного компетентного органу виконавчої влади.

Людиноорієнтована цінність адміністративного права в системі національної безпеки полягає, на наш погляд, у створенні дієвих адміністративних механізмів контролю за діяльністю органів виконавчої влади на предмет законності прийнятих управлінських рішень та ймовірності захисту порушених прав і свобод людини та громадянина. Через цю цінність відбувається формування та розвиток «концепції цінності адміністративного права» як забезпечення прав і свобод людини та громадянина в системі національної безпеки, формування адміністративної правосвідомості та виховання людини та громадянина в дусі дотримання законів, поваги до правил співжиття, формування національної ідентичності, належності та патріотизму. Цей вид цінності, на наш погляд, має дві складових: а) особистісна – тобто додержання режиму законності стосовно людини та громадянина, в тому числі в заходах адміністративного примусу; б) суспільна (соціальна) – обов'язкова спрямованість діяльності органів виконавчої влади з метою загального суспільного блага та безпеки суспільного середовища.

Науково-теоретична цінність адміністративного права в системі національної безпеки полягає в прикладному значенні науки адміністративного права для розробок у сфері національної безпеки, створенні нових механізмів адміністративного контролю, апробацій прикладного характеру, вивченні та систематизації нормативного матеріалу, створенні можливостей для усунення колізій і суперечностей у законодавстві сфери національної безпеки. У контексті цього вважаємо, що основними категоріями є «законодавчі впливи» та «система забезпечення ефективності управлінських рішень». Законодавчі впливи – це формування процедур розробки та прийняття нормативних актів у сфері забезпечення системи національної безпеки, що передбачають наявність політичної та соціальної скла-

дової. Ефективність управлінських рішень – це теорія дослідження ефектів прийнятих рішень у сфері забезпечення системи національної безпеки на доктринальному рівні та формування відповідних процедур компенсаційного або пільгового характеру.

Основні виміри позицій адміністративного права в системі національної безпеки: а) кількісний; б) якісний; в) позиційний.

Кількісний вимір – це сукупність нормативних актів, що мають за мету регулювання сфери національної безпеки. Якісний вимір – наявність або відсутність колізій та прогалин у законодавстві, що регулює сферу національної безпеки. Позиційний вимір – це кількість та напрям правопорушень у сфері національної безпеки або дотичних до них правопорушень.

Зрозуміло, кожна із позицій має свої ціннісні орієнтації стосовно адміністративного права як елемента системи національної безпеки у тому чи іншому відрізьку часу, у тій чи іншій суспільній ситуації. Головним критерієм цінності адміністративного права завжди виступають конкретні можливості того чи іншого суб'єкта адміністративних правовідносин вплинути на стан забезпечення національної безпеки.

Як зазначає О. Ф. Андрійко, «...адміністративне право цінне тим, що формує можливості для ефективного управління суспільними процесами, одночасно з процесами контролю і насправді сприяє народженню нових можливостей для розвитку людини та суспільства» [4, с. 12].

Формування категорії цінності адміністративного права в системі забезпечення національної безпеки дозволяє нам стверджувати, що одним із основних напрямів дослідження є розгляд цієї категорії через суспільні цільові цінності та ідеали адміністративного права, тобто суспільну цінність адміністративного права. Це твердження підтверджується основними завданнями системи національної безпеки, що визначені в Стратегії національної безпеки України, яка визначає, що безпека людини – це безпека країни [5].

Як підкреслював В. Б. Авер'янов, діяльність органів виконавчої влади має за основну мету дотримання прав і свобод людини та громадянина й одночасно безпечного суспільного середовища, при цьому основним елементом такої діяльності є принцип законності та верховенства права [6, с. 76].

В юридичній і філософській літературі виділяють три основні форми буття цінностей: 1) суспільні цільові цінності та ідеали; 2) предметно-втілені цінності; 3) особистісні (або цінності екзистенцій) [7, с. 56].

Суспільні цільові цінності адміністративного права в системі національної безпеки формуються суспільною та правовою свідомістю. Остання виробляє певні інтегративні вимоги, які зрештою формують адміністративне право як суспільне право.

Суспільна та правова свідомість оцінює адміністративне право як суспільне право лише тоді, коли воно відповідає вищезгаданим «суттєвим» ознакам. Лише

тоді воно бачить у ньому «позитивну цінність». Час, історичні обставини можуть змінювати характеристики й оцінки адміністративного права.

Так, у період панування диктатури (різного роду та спрямування) адміністративне право як елемент національної безпеки втрачало свої суспільно корисні властивості, слугувало досягненню антигуманістичних цілей, але при цьому його «позачасова позитивна цінність» завжди залишалася непохитною, виступала й виступає певним ідеалом адміністративного права.

Суспільне право – це право, що регулює всі без винятку суспільні відносини, які повинні забезпечувати беззаперечне право суспільства на безпечне середовище й розвиток. На нашу думку, ця цінність адміністративного права характеризується низкою ознак. Зокрема: 1) системна та всебічна інтеграція норм адміністративного права в систему забезпечення національної безпеки; 2) ймовірність застосування заходів примусового характеру з метою досягнення суспільних цілей; 3) основним суб'єктом регулювання є людина та громадянин, а об'єктом – його права та свободи, соціальні й духовні цінності; 4) зовнішня та внутрішня структура регулювання правовідносин сфери національної безпеки; 5) наявність компетенцій відповідних органів виконавчої влади щодо безпосереднього впливу на правовідносини з позицій забезпечення стану безпеки суспільства та держави; 6) потреба комунікацій між суспільством і державою з позицій удосконалення норм адміністративного права сфери національної безпеки.

Через цей вид цінності відбувається формування ідеалу адміністративного права як елемента суспільних відносин у сфері національної безпеки.

З позицій цінності адміністративного права як елемента системи забезпечення національної безпеки ідеалом є своєчасне та всебічне застосування норм адміністративного права в конкретних обставинах для досягнення стабільності системи чи її швидкого відновлення. У цьому аспекті формуються предметні цінності адміністративного права в системі забезпечення національної безпеки. Формування предмета як ідеалу в системі національної безпеки породжує ієрархічно побудовані ціннісні відносини. Це проявляється через прийняття відповідної норми адміністративного права органом держави з зазначенням кінцевої мети або результату втілення цієї норми з однієї сторони, а з іншої – орган виконавчої влади через практичне застосування цієї норми дає їй оцінку. Ця оцінка може бути як позитивною, так і негативною. Остання дає підстави для перегляду цієї норми та її удосконалення чи скасування. Таким чином, ієрархічна система в системі національної безпеки формує ідеал для кінцевої мети функціонування такої системи з позицій застосування норм адміністративного права.

Оцінки цінності адміністративного права для системи національної безпеки дуже різноманітні та іноді прямо протилежні. Вони залежать від обсягу знань про цілі й мету адміністративного права, потреби конкретного органу виконавчої влади, рівня компетенцій конкретного суб'єкта, що здійснює оцінку та інших факторів.

У системі національної безпеки окрему цінність для її функціонування становлять фізична особа, суб'єкт, який є частиною й одночасно об'єктом у цій конфігурації суспільних відносин.

Особистість та адміністративне право в процесі їх взаємодії породжують цілу гаму ціннісних відносин, які виникають, змінюються та припиняються в процесі зміни потреб, поглядів, історичних умов. Коли йдеться про цінності адміністративного права з погляду його впливу на особистість, важливо акцентувати увагу не лише на формулу: «адміністративне право існує для забезпечення свободи та охорони від посягань на особистість», а й урахувати сутність та самовираження такої особистості.

Козюбра М. І., розмірковуючи про співвідношення ідеї адміністративного права та місця і ролі особистості, писав: «По суті особистість як початок об'єднання всіх можливих актів, може бути носієм і позитивних, і негативних цінностей, різних ціннісних модулів, чуттєвих та духовних, моральних та естетичних. Звідси зрозуміло, що особистість сама собою є цінністю і навіть найвищою цінністю у праві і державі» [8].

Питання необхідності вдосконалення норм адміністративного права в актах його застосування розглядається як найвища цінність особи, яка постійно порушує норми адміністративного права, акти їх застосування, суб'єктивні адміністративні права інших учасників адміністративних правовідносин.

У контексті цього для адміністративного права особистість стає цінністю лише в тому разі, якщо дії цієї особи відповідають ідеалу адміністративного права та її поведінка відповідає вимогам норм адміністративного права.

Цінність адміністративного права для окремого суб'єкта суспільних відносин, що не є учасником адміністративних правовідносин, має абстрактний характер, часто емоційна та продиктована індивідуальними психологічними властивостями. Для суб'єктів адміністративних правовідносин оціночний характер адміністративного права стає яскраво вираженим і набуває певної спрямованості.

Можемо виділити чотири види ціннісної спрямованості суб'єктів адміністративно-правових відносин у системі національної безпеки. Перша з них – вирішення суперечностей у суспільстві, державі, в роботі органів державного управління або між учасниками конкретних адміністративних правовідносин. Другий вид ціннісної спрямованості – усунення перешкод реалізації суб'єктивних адміністративних прав. Третій вид – створення нових можливостей саморозвитку суб'єкта адміністративних правовідносин. Четвертий вид – це забезпечення сталості функціонування, постійності в часі й просторі як самої системи, так і окремих її складових.

Ці чотири види ціннісної спрямованості суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері забезпечення національної безпеки мають спільну, сутнісну цінність: забезпечення свободи і справедливості й одночасну ефективність у досягненні цілей національної безпеки.

Ціннісні спрямованості суб'єктів суспільних і, зокрема, адміністративно-правових відносин стосовно адміністративного права завжди пов'язані з правосвідомістю. Тому коли йдеться про свободу і справедливість, мається на увазі, що адміністративне право як соціальна й індивідуальна цінність може забезпечити справедливість і свободу через дисциплінуючі властивості. Але у разі забезпечення ефективності функціонування системи національної безпеки, може йтися про можливість обмеження цих прав і свобод.

Цветков В. В. у своїх працях з адміністративного права та теорії державного управління обґрунтував нерозривний зв'язок поняття ефективність державного управління, з одного боку, та дисциплінуючої ролі адміністративного права – з іншого. Учений зазначав: «Ефективність передбачає визначення мети, вимір прогресу в досягненні цієї мети і засобів, якими вона досягається і вимірюється, коли це можливо» [9].

Таким чином, фактично в системі національної безпеки формується одночасно декілька напрямів для оцінки цінності адміністративного права: науково-предметний, тобто розгляд прикладних питань забезпечення стабільності системи національної безпеки при застосуванні норм адміністративного права конкретним органом виконавчої влади, управлінський та організаційний, тобто надання обсягів компетенцій для застосування норм адміністративного права; предметний та суб'єктний, як формування поглядів на місце і роль особистості для системи національної безпеки.

ВИСНОВКИ

Формування та розвиток вчення про ціннісні основи адміністративного права в системі національної безпеки є частиною міжпредметних правових досліджень філософії права, теорії держави і права, адміністративного права та процесу і теорії державного управління.

Загальні цінності адміністративного права в системі національної безпеки мають декілька основних напрямів: перший – науково-правовий, який охоплює проблему формування та функціонування системи національної безпеки з позицій класичного адміністративного права; другий – організаційно-управлінський, що охоплює дослідження питань компетенції й якості управлінських рішень та їх впливу на стан забезпечення системи національної безпеки; третій – суспільний та соціальний, тобто вимірювання рівнів впливу норм адміністративного права на стан системи національної безпеки.

Напрями розвитку системи національної безпеки визначають вектори розвитку адміністративного права й навпаки. Ці напрями продукують виникнення соціального й особистісного простору адміністративного права в системі національної безпеки.

З позицій властивості цінність адміністративного права в системі національної безпеки та ставлення щодо нього суб'єктів суспільних відносин – явища

рухливі. На них впливає як емоційний, так і моральний стан суб'єкта оцінювання та рівень його правосвідомості.

Цінність адміністративного права в системі національної безпеки полягає в тому, що воно створює можливості для сприятливого розвитку суспільства та держави; національної безпеки та міжнародних відносин, сприяє вирішенню соціальних проблем; збереження та розвитку культурних цінностей; регулює забезпечення державної безпеки та створює механізми контролю щодо реалізації права і свободи людини та громадянина.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Філософія : навч. посіб. 7-е вид., стереотип. / Л. В. Губерський та ін. ; за ред. І. Ф. Надольного. Київ : Вікар, 2008. 534 с.
- [2] Філософія права : навч. посіб. / за ред. : В. М. Костицького, Б. Ф. Чміля. Київ : Юрінком Інтер, 2000. 336 с.
- [3] Рабінович П. М. Наука філософії права: до характеристики предмета й методології. *Проблеми філософії права*. 2003. Т. 1. С. 22–26. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/8496>.
- [4] Андрійко О. Ф. Організаційно-правові проблеми державного контролю у сфері виконавчої влади : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Київ, 1999. 38 с.
- [5] Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 №2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. №31. Ст. 241.
- [6] Виконавча влада і адміністративне право / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. Київ : Ін Юре, 2002. 668 с.
- [7] Ліпкан В. А. Теорія національної безпеки : підручник. Київ : КНТ, 2009. 631 с.
- [8] Козюбра М. І. Місце філософії права в системі суспільствознавства (до питання про дисциплінарний статус філософії права). *Проблеми філософії права*. 2003. Т. 1. 32 с. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/8488>.
- [9] Цветков В. В. Ефективність державного управління – найактуальніша теоретична і практична проблема сьогодення. *Правова держава*. 2002. Вип. 13. С. 218–233.

REFERENCES

- [1] Huberskyi, L. V., & al. (2008). *Philosophy* (7th ed.). In I. F. Nadolnyi (Ed.). Kyiv: Vikar.
- [2] *Philosophy of Law* (2000). In Kostytskyi, V. M., & Chmil, B. F. (Ed.). Kyiv: Yurinkom Inter.
- [3] Rabinovych, P. M. (2003). Science of legal philosophy: On the characteristics of subject and methodology. *Problems of Philosophy of Law*, 1, 22–26. <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/8496>.
- [4] Andriiko, O. F. (1999). Organizational and legal problems of state control in the sphere of executive power (Doctoral thesis). Kyiv.
- [5] On National Security of Ukraine: Law of Ukraine. (2018, June). *Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 31, 241.
- [6] *Executive power and administrative law* (2002). In V. B. Averianov (Ed.). Kyiv: In Yure.
- [7] Lipkan, V. A. (2009). *Theory of national security*. Kyiv: KNT.
- [8] Koziubra, M. I. (2003). The place of philosophy of law in the system of social sciences (on the disciplinary status of philosophy of law). *Problems of Philosophy of Law*, 1, 32. Retrieved from <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/8488>.

- [9] Tsvyetkov, V. V. (2002). The effectiveness of public administration is the most relevant theoretical and practical problem today. *The legal state*, 13, 218–233.

Дмитро Олександрович Беззубов

Доктор юридичних наук, професор

Відділ проблем державного управління та адміністративного права

Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України

02000, вул. Трьохсвятительська, 4В, Київ, Україна

ORCID 0000-0001-7183-5206

Dmytro O. Bezzubov

Doctor of Law, Professor

Department of Public Administration and Administrative Law

V. M. Koretsky Institute of State and Law

National Academy of Science of Ukraine

02000, 4 Tryohsvyatitelska St., Kyiv, Ukraine

Михайло Володимирович Коваль

Доктор військових наук

Національний університет оборони

Головний науковий співробітник

Науково-дослідне управління розвитку автоматизованих систем

управління збройними силами

Науково-дослідного центру розвитку автоматизації та безпілотних систем

Центрального науково-дослідного інституту ЗСУ

03049, проспект Повітряних Сил, 28, Київ, Україна

ORCID 0000-0002-2130-2548

Mykhailo V. Koval

Doctor of Military Sciences

National University of Defense

Chief Researcher of the Research and Development

Department of Automated Systems Armed Forces Management

Research and Development Center for Automation and Unmanned Systems

Central Research Institute of the Armed Forces

03049, 28 Air Force Av., Kyiv, Ukraine

Рекомендоване цитування: Беззубов Д. О., Коваль М. В. Ціннісні виміри адміністративного права в системі національної безпеки. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2024. Т. 31. №4. С. 167–179.

Suggested Citation: Bezzubov, D. O., & Koval, M. V. (2024). Value Dimensions of Administrative Law in the National Security System. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 31(4), 167–179.

Стаття надійшла / Submitted: 15/11/2024

Доопрацьовано / Revised: 15/12/2024

Схвалено до друку / Accepted: 19/12/2024